

VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ STANDARDŮ VEŘEJNÝCH KNIHOVNICKÝCH A INFORMAČNÍCH SLUŽEB VE ZLÍNSKÉM KRAJI V ROCE 2015



Úvod

Tento materiál byl zpracován na základě Metodického pokynu Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky z roku 2011. Standardy VKIS jsou nástrojem motivace a jeho indikátory jsou využívány při poskytování a využívání peněžních prostředků z veřejných rozpočtů za účelem podpory rozvoje VKIS.

Pro účely vyhodnocení standardu VKIS Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně využila statistická data o činnosti 303 veřejných knihoven Zlínského kraje za rok 2015. V tomto počtu je zahrnuta také činnost 93 poboček.

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně každoročně vyhodnocuje plnění standardů a výsledky prezentuje na poradách a seminářích určených knihovníkům kraje. Knihovny ve Zlínském kraji usilují o splnění všech standardů, ne vždy mají podmínky pro jejich naplnění.

Vymezení jednotlivých standardů

Hodnoty indikátorů stanovených standardem VKIS byly definovány jako optimální, což znamená, že jejich dosažení garantuje dobré podmínky pro poskytování VKIS uživatelům.

Hodnoty ukazatelů jsou uváděny v osmi velikostních kategoriích obcí – viz tabulka:

Standard	Kategorie obcí							
	do 500 obyvatel	do 1000 obyvatel	do 3000 obyvatel	do 5000 obyvatel	do 10000 obyvatel	do 20000 obyvatel	do 40000 obyvatel	nad 40000 obyvatel
Provozní doba knihovny týdně	5–10 hod.	5–15 hod.	15–23 hod.	23–28 hod.	28–40 hod.	40–45 hod.	45–50 hod.	50 a více hod.
Tvorba knihovního fondu	30–45 Kč / obyvatel							
	10 % roční obnovy fondu ve volném výběru							
Plocha knihovny	60 m ² na 1000 obyvatel							
Studijní místa	4–5	6–8	9–10	10–18	20–28	28–70	70–120	120 a více
Přístup k internetu (počet stanic)	1–2	2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20 a více
Webová prezentace knihovny	Mají splňovat všechny kategorie.							
Elektronický katalog na internetu	Splňují obce nad 500 obyvatel.							
Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání	48 hodin odborného vzdělávání na jednoho pracovníka (8 hodin v knihovnách s provozní dobou menší než 10 hodin).							
Měření spokojenosti uživatelů	Zjišťuje se každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety).							

Plnění standardu VKIS v knihovnách Zlínského kraje

V tomto materiálu jsou vyhodnoceny všechny výše uvedené standardy. Standard měření spokojenosti uživatelů, je vyhodnocen jen u knihoven, u kterých víme, že průzkum prováděly.

U většiny sledovaných standardů je mírně vzestupný trend jejich plnění – viz tabulka *Plnění standardu VKIS v knihovnách Zlínského kraje v letech 2010–2015*.

Knihovny mají problémy především se zajištěním **10% obnovy knihovního fondu ve volném výběru**, standard plní jen 4 knihovny. Průměrně knihovny dosahují 2,9 % obnovy. Průměrné % obnovy roste u knihoven vyšších kategorií. Knihovny kategorie 7 (od 20 000 do 40 000 obyvatel dosahují průměru 6,4 %).

Kritérium nákupu knihovního fondu – 30 Kč na obyvatele plní 20 % ze všech knihoven. Průměrně dávají knihovny v kraji na nákup fondu 19 Kč na obyvatele.

Standard provozní doby nesplňuje stále mnoho knihoven – 73 %, což jsou především knihovny menších obcí. Knihovny v obcích do 500 obyvatel mají průměrně otevřeno 3 hodiny týdně.

Plochu knihovny pro uživatele sledujeme jen v obcích nad 1 000 obyvatel. V roce 2015 tento standard splnilo 29 % knihoven Standard je vhodný jako doporučení především pro obce, které budují novou knihovnu, nebo se chystají knihovnu přemístit do nových prostor.

Standard počtu stanic s přístupem na internet plní 70 % knihoven. Zde byl zaznamenán výraznější nárůst v plnění (standard splnilo o 10 knihoven víc než v předchozím roce). 40 % knihoven kraje umožňuje uživatelům připojení k internetu pomocí wifi.

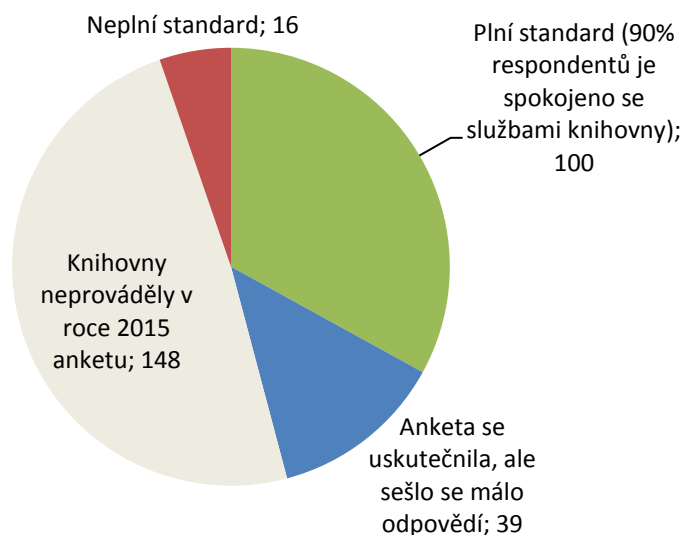
Kritérium počet studijních míst plní 71 % knihoven, tyto místa přibyla v 6 knihovnách kraje.

Všechny knihovny kraje mají svou **webovou prezentaci na internetu**. Jen 11 knihoven z kategorií obcí na 500 obyvatel nemá elektronický katalog na webu.

Standard vzdělávání, který je v kraji vyhodnocován v souladu s metodickým pokynem KKFB 2/2013 Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání, splnilo 17 % knihoven. Tento standard nesplňují hlavně knihovny profesionální, pro které je mnohdy provozně náročné standard 48 hodin na každého pracovníka naplnit.

Součástí standardu služeb poskytovaných knihovnou je pravidelné **zjišťování spokojenosti klientů se službami knihovny**. Spokojenost uživatelů má být zjišťována pravidelně každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety). Cílem ankety je zjistit, do jaké míry jsou uživatelé knihoven se službami své knihovny spokojeni. Dílčím cílem je získání podnětů od občanů ke zlepšení služeb knihovny. Pro profesionální knihovny bylo organizováno školení práce s dotazníky. Některé profesionální knihovny provedly průzkum již v roce 2014.

V roce 2015 byla poskytnuta metodická pomoc především neprofesionálním knihovnám kraje. Na základě dohody metodiček byl vytvořen jednoduchý vzorový dotazník. Anketa proběhla v celém kraji v termínu září až prosinec 2015. Anketu nabídlo svým uživatelům 155 knihoven (51 % knihoven). Dotazník byl umístěn na webových stránkách knihoven a byl v knihovnách k dispozici i v tištěné podobě. V 39 knihovnách kraje vyplnilo anketu méně respondentů než 10, na základě dohody metodiček nebyly tyto ankety podrobně vyhodnocovány. Celkem 100 knihoven kraje standard plní, tzn. víc než 90 % jejich uživatelů hodnotí služby své knihovny jako dobré nebo velmi dobré. 16 knihoven standard nesplnilo. Knihovny byly s výsledky seznámeny na okresních seminářích a také jejich zřizovatelé obdrželi vyhodnocení ankety.



Plnění standardu VKIS v knihovnách Zlínského kraje v letech 2010–2015

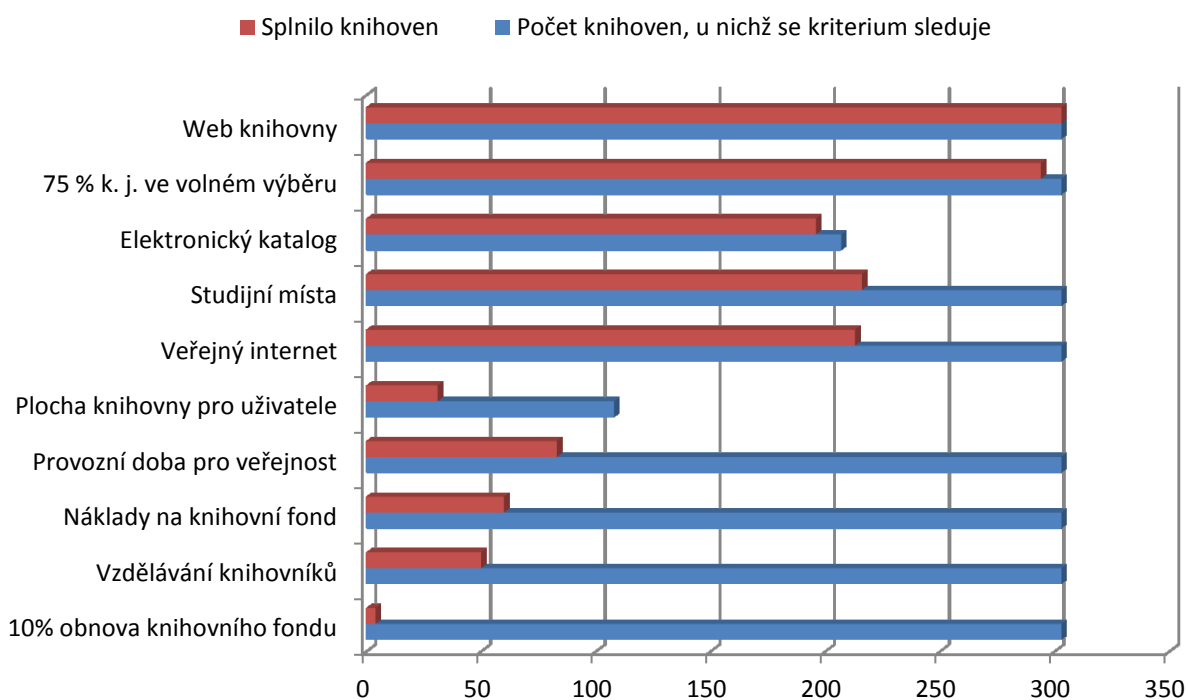
Kritéria	Splnilo knihoven					
	2010	2011	2012*	2013	2014	2015
Provozní doba knihovny pro veřejnost týdně	68	67	73	75	80	83
Nákup knihovního fondu	66	74	48	51	51	60
Roční přírůstek knihovních jednotek	128	136	–	–	–	–
% obnovy KF	–	–	8	9	6	4
75 % knihovních jednotek ve volném výběru	–	–	294	295	296	294
Plocha knihovny pro uživatele	–	–	31	32	31	31
Počet studijních míst pro uživatele	185	195	198	206	210	216
Počet stanic veřejného internetu	200	196	196	207	203	213
Web knihovny	201	257	278	297	302	303
Elektronický katalog	–	–	163	182	187	196
Vzdělávání**	–	–	–	36	49	50

* V roce 2012 byly vyhodnoceny nové indikátory podle aktualizovaného metodického pokynu MK ČR.

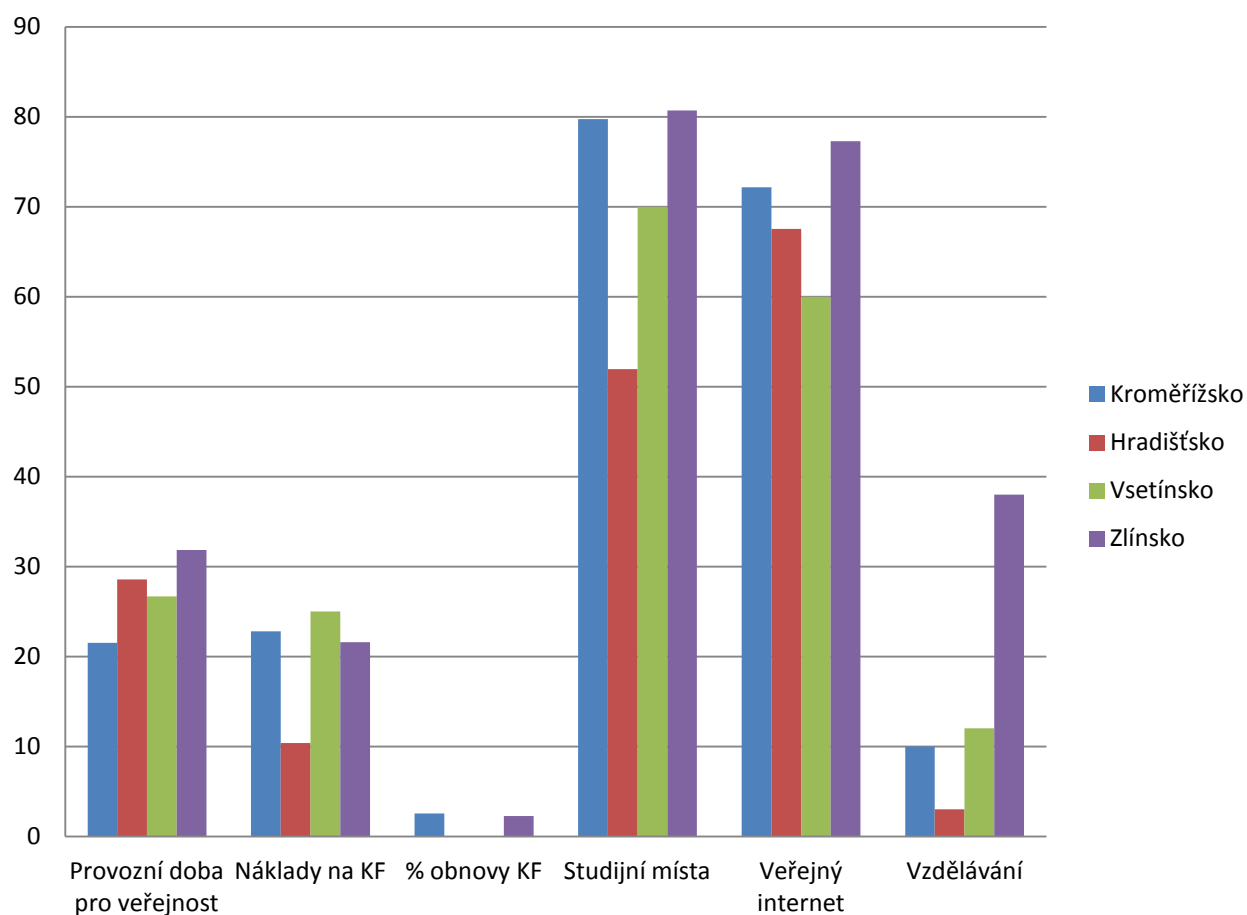
** Standard se vyhodnocuje na krajské úrovni od r. 2013.

Počty knihoven Zlínského kraje, které splnily jednotlivé standardy v roce 2015

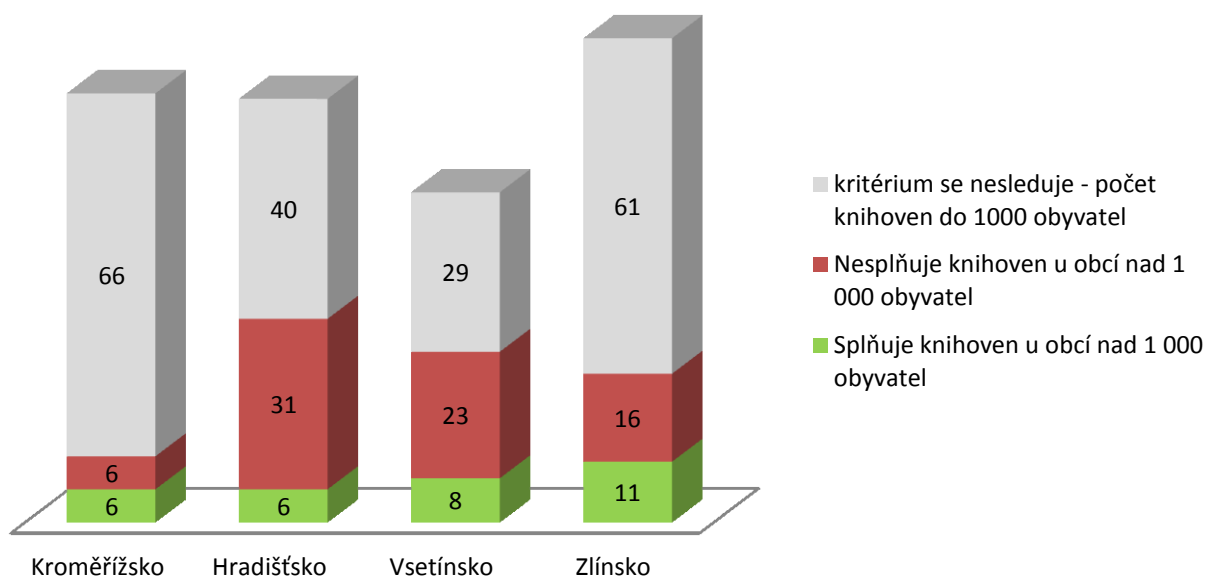
Kritérium	Doporučeno pro	Počet knihoven, u nichž se kritérium sleduje	Splnilo knihoven	Splnilo %
Web knihovny	všechny knihovny	303	303	100
75 % k. j. ve volném výběru	všechny knihovny	303	294	97
Elektronický katalog	knihovny v obcích nad 500 obyvatel	207	196	95
Studijní místa	všechny knihovny	303	216	71
Veřejný internet	všechny knihovny	303	213	70
Plocha knihovny pro uživatele	knihovny v obcích nad 1000 obyvatel	108	31	29
Provozní doba pro veřejnost	všechny knihovny	303	83	27
Náklady na knihovní fond	všechny knihovny	303	60	20
Vzdělávání knihovníků	všechny knihovny	303	50	17
10% obnova knihovního fondu	všechny knihovny	303	4	1



Plnění standardů v jednotlivých okresech – procento knihoven, které plní dané kritérium

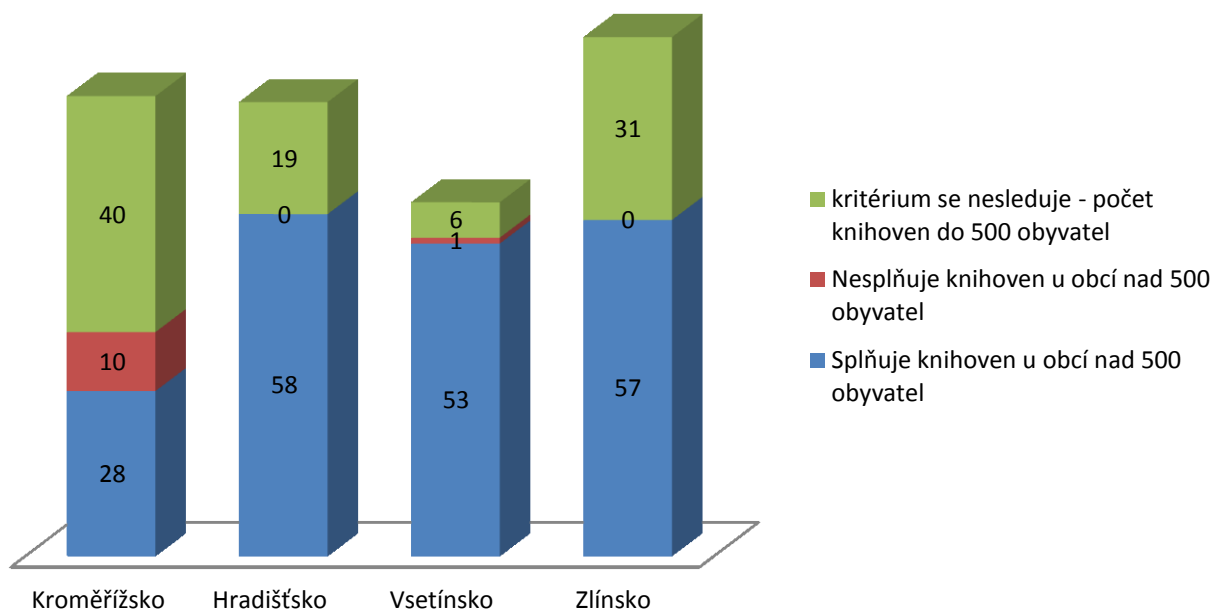


Plnění standardu plocha knihovny pro uživatele – standard sledujeme jen u obcí nad 1000 obyvatel



V meziročním srovnání tento není u plnění standardu patrné zlepšení.

Plnění standardu elektronický katalog na webu – standard sledujeme jen u obcí nad 500 obyvatel



U tohoto kritéria zaznamenáno meziročně výrazné zlepšení.

Závěr

V roce 2015 knihovny plnily standardy lépe než v roce předchozím. Ke zlepšení došlo u všech ukazatelů kromě plochy knihovny pro veřejnost a procenta obnovy knihovního fondu. Zvláště výrazné je zlepšení u nákladů na nákup knihovního fondu, kritéria počtu stanic s veřejným internetem a elektronických katalogů knihoven. Je pozitivní, že se knihovny snaží plnit také standard spokojenosti uživatelů se svými službami, a realizují ankety k získání podnětů od svých čtenářů.

Zřizovatelé knihoven, které neplní většinu standardů, by měli být o situaci informováni a upozorněni na nezbytnost zlepšení služeb svých knihoven, ačkoliv ne vždy jsou podmínky pro plnění alespoň minimálních hodnot standardů VKIS ve městech a obcích ideální. Metodici krajské knihovny a knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí musí se zřizovateli knihoven pravidelně komunikovat a přispívat ke zkvalitnění služeb veřejných knihoven Zlínského kraje.

Zpracovala Ing. Jana Tomancová, 20. 4. 2015

Příloha 1: Podrobný přehled plnění jednotlivých standardů podle kategorií

Příloha 2: Podrobný přehled plnění jednotlivých standardů podle okresů

Podrobný přehled plnění jednotlivých standardů podle kategorií

Provozní doba pro veřejnost

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota (počet hodin za týden)	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	5 – 10 hod.	96	21	22 %
501–1 000	5 – 15 hod.	99	17	17 %
1 001–3 000	15 – 23 hod.	77	22	29 %
3001–5000	23 – 28 hod.	11	7	64 %
5 001–10 000	28 – 40 hod.	11	10	91 %
10 001–20 000	40 – 45 hod.	4	2	50 %
20 001–40 000	45 – 50 hod.	4	3	75 %
40 001 a více	50 a více hod.	1	1	100 %
CELKEM		303	83	27 %

Kč na nákup KF na 1 obyvatele

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	30 – 45 Kč / obyv.	96	18	19 %
501–1 000		99	14	14 %
1 001–3 000		77	14	18 %
3001–5000		11	1	9 %
5 001–10 000		11	6	55 %
10 001–20 000		4	2	50 %
20 001–40 000		4	4	100 %
40 001 a více		1	1	100 %
CELKEM		303	60	20 %

Obnova KF

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	10 %	96	2	2 %
501–1 000		99	2	2 %
1 001–3 000		77	0	0 %
3001–5000		11	0	0 %
5 001–10 000		11	0	0 %
10 001–20 000		4	0	0 %
20 001–40 000		4	0	0 %
40 001 a více		1	0	0 %
CELKEM		303	4	1

Plocha knihovny

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	60 m ² / 1 000 obyvatel obce	-	-	-
501–1 000		-	-	-
1 001–3 000		77	23	30 %
3001–5000		11	1	9 %
5 001–10 000		11	4	36 %
10 001–20 000		4	1	25 %
20 001–40 000		4	1	25 %
40 001 a více		1	1	100 %
CELKEM		108	41	29 %

Studijní místa

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	4–5	96	75	78 %
501–1 000	6–8	99	61	62 %
1 001–3 000	9–10	77	52	68 %
3001–5000	10–18	11	9	82 %
5 001–10 000	20–28	11	10	91 %
10 001–20 000	28–70	4	4	100 %
20 001–40 000	70–120	4	4	100 %
40 001 a více	120 a více	1	1	100 %
CELKEM		303	216	71 %

Veřejný internet

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	1–2	96	95	99 %
501–1 000	2	99	44	44 %
1 001–3 000	2–3	77	48	62 %
3001–5000	3–5	11	10	91 %
5 001–10 000	5–10	11	8	73 %
10 001–20 000	10–15	4	3	75 %
20 001–40 000	15–20	4	4	100 %
40 001 a více	20 a více	1	1	100 %
CELKEM		303	213	70 %

Elektronický katalog

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	-	-	-
501–1 000	99	90	91 %
1 001–3 000	77	75	97 %
3001–5000	11	11	100 %
5 001–10 000	11	11	100 %
10 001–20 000	4	4	100 %
20 001–40 000	4	4	100 %
40 001 a více	1	1	100 %
CELKEM	207	196	95 %

Vzdělávání

Kategorie obcí podle počtu obyvatel	Doporučená hodnota	Počet knihoven	Počet knihoven splňuje	Standard splňuje (% knihoven)
1–500	8 hodin neprof. knihovny, 48 profes. knihovny	96	16	17%
501–1 000		99	22	22%
1 001–3 000		77	9	12%
3001–5000		11	1	9%
5 001–10 000		11	2	18%
10 001–20 000		4	0	0%
20 001–40 000		4	0	0%
40 001 a více		1	0	0%
CELKEM		303	50	17%